

"วารานสี...มีแม่น้ำคงคา...สายธาราสู่สรวงสวรรค์"

เรณู คฤคาราช

บทคัดย่อ

อินเดียเป็นประเทศที่กว้างใหญ่ หลากหลากด้วยผู้คนต่างวรรณะ ซึ่งมีความเชื่อ ความศรัทธาอันท่วมท้น ล้นเหลือต่อเทพเจ้า และสิ่งศักดิ์สิทธิ์อย่างแนบแน่น แผ่นดินแห่งนี้ กลายเป็นแอ่งอารยธรรมของโลกตะวันออกที่ทรงอิทธิพลมากที่สุดแห่งหนึ่ง ทั้งยังเป็นที่ประสูติ ของพระพุทธเจ้าองค์ศาสดาของศาสนาพุทธ มหาบุรุษคนสำคัญของโลก ในอินเดียนั้นผู้คน นับถือศาสนาฮินดูเป็นส่วนใหญ่ ในขณะที่บางพวกผสมผสานศาสนาฮินดูเข้ากับพุทธศาสนา อย่างกลมกลืน สามารถอยู่ร่วมกันและทำกิจกรรมทางศาสนาเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

เมืองวารานสีซึ่งคนไทยเรียกว่า "พาราณสี" เป็นเมืองเก่าแก่ซึ่งมีอายุหลายพันปีทั้ง ยังเป็นเมืองของพระคิเว เทพเจ้าศักดิ์สิทธิ์ หนึ่งในตรีเทพองค์สำคัญ ดังนั้นความนับถือ การบูชา ล้วนแต่อุทิศทุ่มเทสุดชีวิตจิตใจต่อพระองค์ เพราะแม่แต่ร่างไรชีวิตก็ต้องนำมาเผาและลอยอังคาร ในสายธารสู่สรวงสวรรค์แห่งนี้ เพราะเชื่อกันว่าเป็นแม่น้ำศักดิ์สิทธิ์ ดวงวิญญาณของผู้ตายจะ ล่องลอยไปเฝ้าพระคิเวในสรวงสวรรค์และหลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด จึงไม่น่าแปลกใจ ที่เราจะเห็นภาพของผู้คน ปนเปื้อนอยู่กับซากมนุษย์หรือซากสัตว์อย่างกลมกลืน เดือนสดีว่า ความตายมิใช่เรื่องน่ากลัวแต่อย่างใด กลายเป็นวัฒนธรรมที่ผูกพันอย่างแนบแน่น แล่นแปลก แตกต่างจากที่อื่นได้มายาวนานนับหลายพันปี ที่ไฟในการเผาศพไม่เคยดับ กลับมีแต่จะลุกโชน ต่อไปด้วยแรงศรัทธาของชาวฮินดู ผู้เขียนรู้สึกประทับใจต่อความมั่นคงในศรัทธาของเทพเจ้า จนก่อให้เกิดการสร้างสถาปัตยกรรมหลากหลายรูปแบบซึ่งล้วนเกี่ยวเนื่องกับเทพเจ้า และความตาย ของชาวฮินดู รวมทั้งพิธีกรรมที่แทรกอยู่ในวิถีชีวิตของพวกเขา สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน จนถึงทุกวันนี้ ณ เมืองวารานสีที่ได้รับสมญานามว่า "เมืองพันปี ที่ยังมีลมหายใจ"

Abstract

India is a very big country, which the different people can live together by the highest respectation of gods. This land was the cradle of civilization for the eastern culture and religion. India was one of the most important influence for the eastern civilization. The Lord Buddha was born in India, he was great by the status for the leader of Buddhism. Hinduism was the most respect religion, in India sometime blending with Buddhism harmoniously.

Varannasi was the ancient city long for the period of thousand years belonged for the supreme God Shiva. Every activity of the dead body and cremation was respect him absolutely. They believed that the dead man will float to god and heaven for nirvana, never come back to birth again. So we saw the death activities blended with the people daily life harmoniously. The grand architecture or festivals were just held respectfully for God Shiva. Hinduism was still burning the dead body by the Ganges riverside in Varannasi which named for "The thousand years age ancient city...but still breath".

คำรำลือ เกี่ยวกับอินเดียที่ผู้เขียนเคยได้ยินได้ฟังมานับครั้งไม่ถ้วนนั้น ก่อให้เกิดความสงสัยใคร่รู้ เมื่อได้รับคำชักชวนให้ไปเยือนอินเดีย จึงนับเป็นโอกาสอันดีที่จะได้สัมผัสและซาบซึ้งกับดินแดนแห่งความหลากหลายนี้ด้วยตนเอง มีคำกล่าวว่า การที่จะไปอินเดียได้นั้น ควรจะถึงพร้อมด้วยองค์ประกอบสามอย่าง คือ งบประมาณ เวลาและสุขภาพ ถ้าขาดสิ่งหนึ่งสิ่งใดไปเพียงอย่างเดียวก็คงไม่บรรลุผลในการเดินทาง เป็นสิ่งที่ผู้เขียนเห็นด้วยอย่างยิ่ง ดังนั้นจึงได้เตรียมความพร้อมทั้งสามสิ่งข้างต้นให้เรียบร้อย

นอกจากนี้เพื่อความไม่ประมาท ยังได้หาซื้อหนังสือที่เกี่ยวข้องกับอินเดียมาศึกษาล่วงหน้า ทั้งหนังสือที่เขียนโดยนักประพันธ์รุ่นใหม่และหนังสือที่เขียนในเชิงวิชาการอิงศาสนาพุทธ ตลอดจนหนังสือเชิงสารคดีเกี่ยวกับอินเดียและเนปาล อ่านหนังสือไปได้เพียงบางเล่ม ยังไม่ครบทั้งหมดก็ถึงเวลาเดินทาง เอาเป็นว่าขอไปศึกษาและสัมผัสจากประสบการณ์จริง สถานที่จริง ในอินเดียและเนปาลด้วยตนเองจะดีที่สุด

ตามประสบการณ์ที่ตนเองเคยไปต่างประเทศนั้น การศึกษาหาความรู้ที่เกี่ยวข้องก่อนการเดินทางนับว่ามีประโยชน์มาก เพื่อเราจะได้ภาษา ที่ใช้ในการทักทาย ประเพณีและวัฒนธรรม ที่ควรรู้หรือควรหลีกเลี่ยง รวมทั้งสิ่งของเครื่องใช้ที่ต้องเตรียมไปล่วงหน้าเพื่อการเดินทางที่ราบรื่น ไม่ชุลคุชลัก ในครั้งนี้ก็เช่นกัน ได้เตรียมสิ่งของ เครื่องใช้ต่างๆ จนคนใกล้ตัวถามว่า หากจะต้องระวังหรือเตรียมไกลหาสิ่งอย่างนี้ จะเดินทางไปเพื่ออะไร แต่ตนเองคิดไม่ผิดเพราะสิ่งที่เตรียมพร้อมไว้แล้วได้ใช้ประโยชน์คุ้มค่าจริงๆ

หนังสือเกี่ยวกับอินเดียนั้นมีเนปาลนั้น มีผู้เขียนซึ่งมีความรู้ ประสบการณ์และความเชี่ยวชาญอยู่หลายเล่ม หากแต่การเขียนถ่ายทอดประสบการณ์ ความรู้สึกประทับใจ ซาบซึ้งและปิติยินดี จากการเดินทางสู่แดนพุทธภูมิในครั้งนี้ นับเป็นช่วงเวลาที่มีค่าพิเศษอย่างยิ่งของผู้เขียน ในทีละคนส่วนตัวที่ได้มีโอกาสเขียนเล่าเรื่องราว ตามประสบการณ์จริงและความทรงจำจากการเยี่ยมเยือน ส่งผลเป็นการเรียบร้อยถ้อยคำที่มาจากใจ มิใช่เป็นเรื่องราวทางวิชาการที่มุ่งเน้นความถูกต้องอย่างเคร่งครัดหรือเข้มข้นเป็นหลัก หากแต่ผสมผสานด้วยความรู้สึกซึ่งถึงความเข้าใจในความแตกต่างทางวัฒนธรรม ความเชื่อและประเพณีซึ่งได้ปฏิบัติสืบต่อเนื่องกันมายาวนานหลายชั่วคน ปนเปื้อนด้วยภาษาพูดที่อ่านง่ายถ่ายทอดอารมณ์ขันอันเกิดจากเหตุการณ์เฉพาะหน้าหรือมาจากบุคคลต่างๆ รอบตัว ไม่ว่าจะเป็นผู้ร่วมเดินทางทั้งพระสงฆ์ แม่ชี ภรรยาส หรือบรรดาพระวิทยากร ตลอดจนมัคคุเทศก์ท้องถิ่น ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างทางธรรมชาติหรือการดำเนินชีวิต รวมทั้งวัฒนธรรม ความเชื่อ ที่ส่งผลโดยตรงไปสู่วิถีทางของการปฏิบัติที่สามารถแปลความหมายได้หลายแบบ ขึ้นอยู่กับความเข้าใจซึ่งมาจากการศึกษาหาข้อมูล หนุนเนื่องด้วย ความเคารพ ศรัทธา นำนิยมในความมั่นคงต่อเทพเจ้าและสิ่งศักดิ์สิทธิ์จนความเชื่อเรื่องการหลุดพ้นจากความตาย กลายเป็นสิ่งที่อยู่เหนือเงื่อนไขและเหตุผลของความเป็นจริง รวมทั้งความรู้ทางวิทยาศาสตร์ของโลกสมัยใหม่อย่างน่าประหลาดใจ

ช่วงเวลาที่ได้ไปเยือนอินเดียนั้น ผู้ร่วมเดินทางในคณะของเราประกอบด้วย พระสงฆ์ แม่ชีและภรรยาส ทั้งหญิงและชายจำนวน 28 คน มีจุดมุ่งหมายหลักในการเดินทางไปแสวงบุญ พุทธสังเวชนียสถานทั้งสี่แห่งของพระพุทธเจ้าและเยี่ยมชมชีวิตความเป็นอยู่ของชาวอินเดีย ในหลายเมือง ดังนั้นพวกเราจึงใช้เวลาเดินทางกันมากกว่าสิบวัน นับเป็นความทรงจำที่สามารถนำมาเรียบร้อยเล่าสู่กันฟัง ทั้งนี้ขอถ่ายทอดเพียงบางช่วง เมื่อล่วงเข้าสู่วันที่เจ็ดของการเดินทางไปสู่ วารานาสี ที่ได้รับสมญานามว่า "เมืองพันปี ที่ยังมีลมหายใจ"

วันต่อมา นับเป็นวันที่เจ็ดของการเดินทาง พวกเราพร้อมกันที่หน้าโรงแรม ตรวจสอบ กระเป๋าและขึ้นรถบัสमारพระวิทยากร ประมาณ 04.30 น. พระราชรัตนรังสี (ท่านเจ้าคุณวีรยุทธ) ดำรงตำแหน่งพระธรรมทูตไทยสายประเทศอินเดีย-เนปาล ซึ่งเป็นเจ้าอาวาสวัดไทยกุสินารา เฉลิมราชย์ ประเทศอินเดียและเจ้าอาวาสวัดไทยลุมพินี ประเทศเนปาลขึ้นมานบรถ สนทนากับ คณะของเราอย่างเมตตา ท่านเล่าเรื่องย่อๆ เกี่ยวกับชีวิตของคนในอินเดีย อย่างนักบรรยาย นักการศึกษา นักก่อสร้างและนักบริหาร ที่ผ่านร้อนผ่านหนาวในอินเดียมาเกินกว่า 10 ถูฉน ว่า คนอินเดียมีศาสนาเป็นหลัก พวกเขาใช้ชีวิตท่ามกลางธรรมชาติอย่างประณีตประนอม สมถะ ไม่โลภมากหรือกอบโกยจากสิ่งแวดล้อมมากจนเกินไป เพราะนำหลักศาสนาและความเชื่อ ผสมผสานเข้ากับชีวิตประจำวันใช้ชีวิตอย่างพอเพียง

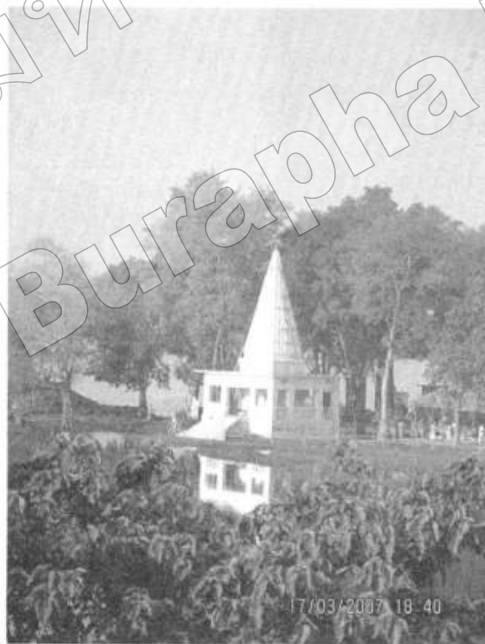
หลวงพ่от่านเจ้าคุณวีรยุทธนั้น ได้กรุณาเล่าให้ฟังถึงถนนหนทางที่เราจะต้องผ่านไป สู่เมืองวารานาสี (Varannasi) คนไทยเราเรียกว่าเมืองพาราณสี อยู่ในรัฐอุตตรประเทศ ถนนทางไม่ดีนัก มีหลุมบ่อมากมายเต็มไปหมด สอนให้พวกเราทำใจยอมรับและอดทน ท่านพูด ติดตลกว่า "คุณโยมจะได้เดินทางแบบสุขุม หลวมลึกตลอดเส้นทาง" ทุกคนได้ยินท่านพูดก็ หัวเราะกัน เมื่อท่านเจ้าคุณบรรยายไปได้พักใหญ่ มีพระอีก 1 รูปขึ้นมานบรถ จึงถูกถามว่า ท่านไปไหนมา ท่านเจ้าคุณเล่าว่า พระที่วัดไทยในอินเดียนีต้องทำทุกอย่าง ยามอยู่ในครัวก็ช่วย หั่นผัก ล้างจาน เมื่อขึ้นรถก็กลายร่างเป็นพระวิทยากร เท่ากับบอกเป็นนัยๆ ว่า พระท่านมาสาย เพราะติดงานด้านอื่นๆ หลังจากนั้น หลวงพ่от่านเจ้าคุณก็กล่าวอวยพรให้พวกเราเดินทางโดย สวัสดิภาพ ท่านก้าวลงจากรถไป ในขณะที่คณะของเราล่ำวามัสการด้วยความเคารพ ก่อนที่ รถบัสจะออกเดินทางต่อไปยังเมืองวารานาสี

▲ พระราชรัตนรังสี (ท่านเจ้าคุณวีรยุทธ) บรรยายความรู้เกี่ยวกับ ประเทศอินเดีย

รถบัสเริ่มแล่นออกจากพุทธคยา เพื่อไปยังเมืองวารานาสีและสารนาถ พระวิทยากรที่เพิ่งขึ้นมานรถ เริ่มทำหน้าที่ของท่าน โดยการอธิบายและเล่าเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับอินเดีย (พวกเราทราบภายหลังว่าท่านชื่อพระมหากิตติศักดิ์ กำลังศึกษาปริญญาเอกในอินเดียและจำพรรษาอยู่ที่วัดไทยกุสินาราเฉลิมราชย์ เช่นเดียวกับพระมหากุศล วิทยานกรูปแรก) พระอาจารย์มหากิตติศักดิ์ เล่าเรื่องราวต่างๆ ในรถบนถนนหนทางที่ขรุขระไม่เป็นใจเอาเสียเลย พวกเรานั่งบนเบาะ บางครั้งตัวลอยขึ้นเพราะรถกระแทกกระทั้นอย่างรุนแรง หลายคนร้องโอดครวญ มีน้ำล้นหลวพ้อท่านเจ้าคุณวีรยุทธจึงได้เตือนพวกเราให้อดทน พระอาจารย์นั้นยิ่งแล้วใหญ่ เพราะท่านเป็นคนตัวสูงและยืนบรรยายให้เราฟัง เกรงว่าศีรษะท่านจะชนกับหลังคารถจนแล้วจนรอด ท่านก็สามารถยืนโดยปลอดภัยไม่กระแทกกับสิ่งใด อาจจะเป็นเพราะท่านเคยชินและรู้ทางดีอยู่แล้วแถมท่านยังถามพวกเราเสียงเย็นๆ ว่าเป็นยังไงคุณโยม เป็นอย่างที่ท่านเจ้าคุณพูดไหมว่า เดินทางแบบสุขุมหลวมลึกน่ะ หลายคนทวนคำว่าหลวมลึกจริงๆ ด้วย ผู้เขียนแอบเกียจใจเจี๊ยบๆ ไม่ใช่หรอกค่ะท่าน อยากใช้ประโยคว่า "อันระบบ หลวมลึก" มากกว่า ไม่ได้พูดกับพระท่านหรอกเกรงว่าจะไม่เหมาะสมแต่ก็เข้าใจอยู่คนเดียว ไม่นั่นถ้ามีโอกาสได้มาเยือนเส้นทางนี้อาจจะพูดได้ว่า ท่านเจ้าคุณจะได้มีขดลวดไปเล่าให้ญาติโยมคนอื่นๆ ฟัง!

นอกจากรถกระแทกจะทำให้นั่งกันไม่สุขแล้ว ยังทำให้พวกเราอยากจะได้กระด้างและเก็บดอกไม้ขึ้นอีกเป็นสองเท่า น้องผู้หญิงข้างๆ เดินไปกระซิบมัคคุเทศก์ พระอาจารย์ท่านได้ยินและบอกเราว่าขออย่าไปรบกวนนอกเมือง ถ้าเห็นที่เหมาะสมแล้วท่านจะบอกให้รถจอดเพื่อทำธุระกัน รถบัสแล่นผ่านเทวาลัยประจำหมู่บ้าน สะท้อนถึงความนับถือศาสนาของฮินดูและทุกแห่งจะมีสระน้ำ เพื่อใช้ในการล้างบาปทำให้ร่างกายบริสุทธิ์ สะอาด ก่อนจะทำพิธีกรรมทางศาสนา

▲ เทวาลัยประจำหมู่บ้าน บนเส้นทางสู่เมืองวารานาสี

▲ เทวาลัยขนาดเล็กประจำหมู่บ้าน บนเส้นทางสู่เมืองวารานาสี

รถบัสแล่นไปเรื่อยๆ น้องผู้หญิงก็เดินไปเดือนมกราคมอีกครั้ง พอดีใกล้กับท่าเล
เหมาะสม พระอาจารย์เลยบอกให้รถจอดพอลงจากรถก็มีคนตะโกนว่า "หญิงข้างซ้าย ชาย
ด้านขวา" บรรดาผู้หญิงก็วิ่งลงทุ่งนา บังเอิญมีแปลงปลูกต้นถั่ว ถั่วอะไรไม่รู้จกต้นสูงท่วมหัว
คนเดียว เป็นทำเลกำบังการเก็บดอกไม้ได้อย่างน่าประทับใจ ลองนึกภาพตามผู้เขียนแล้วอาจ
เชื่อว่าอินเดียมีท้องน้ำใหญ่ที่สุดในโลก ผู้เขียนมักใช้ผ้าผืนใหญ่ที่เตรียมไว้ในยามเก็บดอกไม้
ซึ่งขาดที่กำบังหรือต้นไม้ไปรกรุงรังไป บังไม่ได้ทั้งหมด (นี่ไง คนใกล้ตัวผู้เขียนท้วงว่า เตรียมสิ่ง
ของเสียจนประสาธ รุ้ยรังี้จะไปทำไม ก็ไปอย่างคนที่เตรียมตัวพร้อมมั้งไงละ! หากคิดว่าจะ
เตรียมสิ่งใดที่ไม่สร้างความเดือดร้อนให้ใคร ทำได้เลยละ เพื่อความสบายใจสบายกายของ
เราเอง) พี่เล็กหัวหน้าทัวร์เล่าให้ฟังว่า มีบางคนวนให้ถ่ายรูปขณะที่นั่งเก็บดอกไม้ เพื่อเก็บไว้
ให้ลูกๆ ดู เป็นเรื่องซ้ำของการมาเยี่ยมเยือนและใช้ชีวิตในอินเดียอย่างหนึ่งรถบัสแล่นต่อไปอีก
ผ่านแม่น้ำอจิรวดี มีน้ำท่าอย่างอุดมสมบูรณ์จนอดนึกถึงแม่น้ำเนรัญชลาที่พุทธศยาไม่ได้
มีผืนทรายแห้งผาก หากแต่น้ำไหลอยู่ใต้ดิน เสียตายจริงหากมีเวลาคงต้องหาขอบเสียมไปขุด
ให้รู้ว่ามีน้ำจริงไหมและที่แม่น้ำแห่งนี้ ยังมีผู้พยายามไปขุดค้นหาถ้ำทองคำที่เจ้าชาย
ลิทซ์ตะล่อยทวนน้ำไปจมลงสู่ก้นบาดาล เล่ากันว่าขุดลงไปทีไรแทนที่จะพบถ้ำทองคำอย่าง
ที่หวัง กลับกลายเป็นของเก่าที่พวกแขกฝากไว้เป็นที่ระลึกทุกที (คนอินเดียส่วนใหญ่ไม่สร้าง
ส้วมไว้ในบ้านเพราะถือว่าอับมงคลจะถ่ายอุจจาระในที่โล่ง เช่น แม่น้ำที่แห้งแล้ว ถนน ทางรถไฟ
คั่นนา เพราะปลอดภัยจากงูกัด)

▲ แม่น้ำ อจิรวดีมีน้ำมาก อุดมสมบูรณ์

▲ ชาวบ้านมาซักผ้า อาบน้ำ ริมฝั่งแม่น้ำอจิรวดี

รถบัสแล่นไปถึงเมืองวารานาสียังโรงแรมคลาร์ค (Hotel Clarks Varanasi) ประมาณ
11.00 น. เรายังเข้าห้องพักไม่ได้ คงเป็นเพราะว่าแขกชุดเก่า (แขกที่พักโรงแรมนี้เคย...
มิใช่แขกอินเดีย) ยังไม่ออกจากโรงแรมทั้งหมด หัวหน้าทัวร์บอกเราให้นั่งรอ จนกว่าจะถึงมือ
อาหารกลางวัน จึงคาดว่าเราจะเอาของเข้าไปเก็บในห้องพักได้ หลายคนนั่งคุยกันในห้องโถง
ของโรงแรม พระสงฆ์ 3 รูปทั้งพระอาจารย์วิทยากร ท่านเขียวและท่านสมปอง ก็นั่งพักอยู่ใน
บริเวณเดียวกันอย่างสงบ คนที่อยู่เฉยไม่ได้อย่างผู้เขียนก็เลยลุกไปถ่ายรูปดอกไม้แปลกๆ ดูการ
ตกแต่งภายในโรงแรม รวมทั้งถ่ายรูปคู่กับยามรักษาความปลอดภัย ซึ่งแต่งกายแบบแขก ดูเท่
แปลกตา อาจจะพาให้เราดูเก๋ตามไปด้วยกระมัง!

▲ พวกเรานั่งคอยอยู่ในห้องโถงของโรงแรมคลาด เมืองวารานลี

▲ การตกแต่งห้องตาม บริเวณห้องโถงของโรงแรม คลาด เมืองวารานลี

▲ ดอกไม้ งามแปลกตา หน้าโรงแรมคลาด เมืองวารานลี

▲ แยกยากับหญิงไทย...ใครจะแท้กว่ากัน?

พอกลับเข้ามาในห้องโถงของโรงแรมก็ไปรับประทานอาหารกลางวัน โรงแรมคลาดเป็นที่พักระดับห้าดาว ตกแต่งหรูหรามาก มีแขกชาวตะวันตกเข้าพักจนดูหนาตาเป็นพิเศษ คนไทยคณะอื่นๆ ก็มีค่ะ แต่ว่าอาหารไม่ถูกปากพวกเรา เมนูก็มีผัดหมี่ข้าว ผัดผักกะหล่ำดอก ดาห์ล จาปาตี ข้าวผัด ข้าวสวย ที่ดูดีขึ้นมาน้อยก็คือผลไม้

รับประทานอาหารเสร็จแล้วรีบไปล้างปากแปรงฟัน กลับออกมาได้รับคำบอกเล่าให้เอากระเป๋าไปไว้ในห้องพักได้แล้ว เดินโปงไปเพราะทางเดินดูวุ่นวายจริงๆ คงต้องเปลี่ยนชื่อเป็นโรงแรมเขาวงกตเสียแล้ว หลังจากไปไหนมาไหนกลับถึงโรงแรมแล้ว เราจะหาห้องพักของตนเองพบไหม? ดีแต่ว่าตกแต่งภายในสวยงาม พอจะชดเชยกับความงุนงงได้บ้าง!

▲ การตกแต่งด้วยเครื่องเรือนไม้แบบเก่า ที่โรงแรมคล้าด

▲ การตกแต่งสถานที่ด้วยต้นไม้ และดอกไม้ของ โรงแรมคล้าด

▲ บริเวณทางเดินภายในโรงแรมคล้าด เมืองวารานลี

นอกจากโรงแรมนี้จะมีทางเดินที่สับสนวุ่นวายจนหลายๆ คนออกปาก บางคนถึงกับต้องเดินตามกันเป็นกลุ่มๆ เพราะว่าหาห้องพักของตนเองไม่พบ ผู้เขียนพยายามลองเดินกลับทางเดิมโดยไม่ใช้ลิฟท์ ปรากฏว่าได้ผลเดินไปกลับได้สะดวก พบพี่เล็กถามว่าใครเป็นผู้เลือกโรงแรมสุดยอดเยี่ยมจริงๆ ทั้งตกแต่งสวยเลิศ ทั้งหาทางเข้าห้องพักยากมาก แกหัวเราะเสียงดังพอเดินๆ ไปผู้เขียนก็เห็นป้ายบอกทางเดินที่มีลูกศรชี้ นำไปยังห้องสิทธิธตะ อันเป็นชื่อในครั้งที่พระพุทธองค์ยังไม่ได้ทรงผนวช ดังนั้นโรงแรมซึ่งมีบรรยากาศอันเกี่ยวเนื่องกับพระพุทธเจ้าก็น่าจะลึกลับต้องใช้พุทธปัญญาในการคลำทางหาห้องพักของแต่ละคน อย่างนั้นกระมัง หากไม่เชื่อควรทดลองดู มาเยือนอินเดียเดินทางมาเมืองวารานลีแล้วเข้าพักที่โรงแรมคล้าด ย่อมพิสูจน์ได้ว่าเรื่องที่เขียนมานี้จริงหรือไม่หรืออาจเห็นด้วยเกินร้อยก็ได้เช่นกัน!

▲ ทางเดิน หน้าห้องพัก สว่างไสว งดงาม

▲ ทางเดินไปสู่ห้อง "สิทธัตถะ" ของโรงแรมคลาดเมืองวารานาสี

หลังจากเอากระเป๋าเดินทางเข้าห้องพักและง่วงงวยกับทางเข้าห้องพักพอองามแล้วทุกคนก็กลับออกมารวมตัวกันที่ห้องโถง ที่นั่นพระอาจารย์ มหากิตติศักดิ์ รอฟพวกเราอยู่ รถบัสพาคณะของเราไปที่พิพิธภัณฑสถาน มีข้อห้ามในการถ่ายรูป เราคงได้แต่เพียงชื่นชมด้วยสายตาเท่านั้น ทุกคนตามพระอาจารย์เข้าไปในพิพิธภัณฑสถาน มีคนเข้าชมมากพอสมควร ทั้งนักท่องเที่ยวและชาวต่างชาติรวมทั้งคนไทยด้วย ผู้เขียนได้ร่างเร็วภาพที่เห็นได้เพียงไม่กี่รูปเพราะเวลาน้อย ไม่มีสมาธิเท่าที่ควร เขียนเสร็จแล้วก็รีบเดินตามกลุ่มไปกลัวจะพลัดหลงกัน ทำให้ตัวเรากลายเป็นภาระของคณะไปเสียซึ่งเป็นเรื่องน่ารำคาญและไม่สมควรทำจริงๆ !

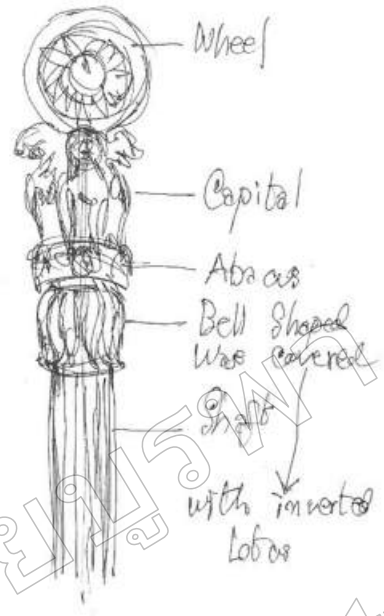
▲ พิพิธภัณฑสถาน

▲ ภาพร่างเร็วศิลปะวัตถุภายในพิพิธภัณฑสถาน

▲ ภาพร่างเร็วศิลปวัตถุภายในพิพิธภัณฑ์

▲ ภาพร่างเร็วศิลปวัตถุภายในพิพิธภัณฑ์

▲ ภาพร่างเร็วศิลปวัตถุภายในพิพิธภัณฑ์

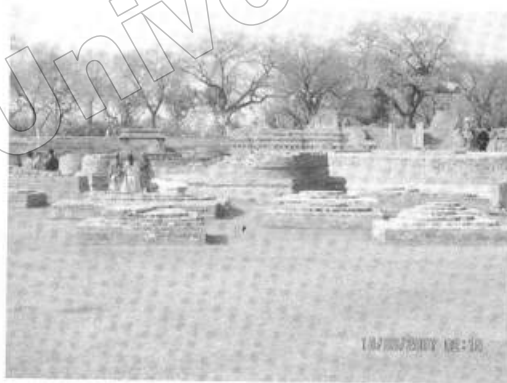
ภายในพิพิธภัณฑ์มีประติมากรรมแกะสลักหิน เสาหินพระเจ้าอโศกและศิลปวัตถุที่ขุดค้นพบได้ นำมาจัดตั้งแสดงจำนวนมากแต่ละชั้นมีรูปแบบทางศิลปะยุคสมัยต่างๆ ของอินเดียที่ทรงคุณค่า พวกเรามีเวลาเพียงเล็กน้อยในการเยี่ยมชม จึงไม่อาจสัมผัสกับความงามของศิลปวัตถุได้อย่างลึกซึ้ง กระนั้นก็ตามถือเป็นโอกาสพิเศษที่ได้มาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ อันเก่าแก่ และให้ความรู้ทางโบราณคดีของอินเดียเช่นนี้ที่สารนาถ!

หลังจากนั้น พระอาจารย์มหากิตติศักดิ์ พาพวกเราไปเยี่ยมชมธรรมเมฆสถูป บริเวณนั้นมีซากวัดพุทธโบราณ กินอาณานิคมบริเวณกว้างขวาง ขณะนั้นเป็นเวลาบ่ายมากแล้ว แสงแดดเริ่มอ่อนแสงลง สถานที่นี้อยู่ในป่าอติลปตนมฤคทายวันในครั้งพุทธกาล เรียกกันว่าสารนาถ เป็นบริเวณที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงปฐมเทศนา ธรรมจักรกัปปวัตนสูตร โปรดแก่ปัญจวัคคีย์ทั้งห้า ซึ่งเคยดูแลรับใช้พระองค์ที่ภูเขาดงคคิริอยู่ถึง 6 ปี...และละทิ้งมาเมื่อพระพุทธเจ้าทรงเลิกบำเพ็ญทุกกรกิริยา ทรมานพระวรกาย เข้าใจพระพุทธองค์ทรงละความเพียรเสียแล้ว!

ธรรมเมฆสถูป มีรูปร่างคล้ายคิปลิงค์ อินดูถือว่าเป็นคิปลิงค์ขนาดใหญ่ของพระศิวะ จึงได้รับการดูแลรักษาอย่างดีมาจนถึงทุกวันนี้สภาพที่เห็นยังมีความสมบูรณ์มาก คณะของเรา นั่งลง พระอาจารย์นำสวดมนต์และนั่งสงบพิศมัย แล้วเดินประทักษิณพร้อมกับสวดมนต์รอบธรรมเมฆสถูป ในบริเวณนั้นมีคณะญาติธรรมจากเมืองไทยอีก 1-2 คณะ รวมทั้งบรรดาชาวพุทธกลุ่มใหญ่จากศรีลังกาที่หนุ่มสาวห่มขาวอย่างเป็นระเบียบ มองดูน่าเลื่อมใส นับเป็นโอกาสพิเศษของเราได้มาอยู่ท่ามกลางพุทธศาสนิกชนและสังฆนิยสถานหนึ่งในสี่แห่งเช่นวันนี้...มีบรรยากาศที่สงบ เย็น เอื้อต่อการบำเพ็ญบุญอย่างยิ่ง!

▲ ธรรมเมฆสถูป ล้อมรอบด้วยชาวพุทธจากศรีลังกา หนุ่มสาว ห่มขาว น่าเลื่อมใส

▲ ซากวัดพุทธโบราณ บริเวณใกล้เคียงธรรมเมฆสถูป

ไม่ห่างจากองค์ธรรมเมฆสถูปเท่าใดนัก มีเสาคู่ของพระเจ้าอโศกมหาราช สร้างขึ้นจากหินทราย ขุดค้นพบโดย Mr. Oertel ในระหว่างปี ค.ศ. 1904-05 (พ.ศ. 2447 -48) แต่ละด้านของเสาคู่กว้าง 2.54 เมตร และสูง 1.45 เมตร สันนิษฐานว่าเสาคู่ต้นนี้จะประดิษฐานอยู่บนยอดสุดของธรรมจักราสถูป สร้างโดยพระเจ้าอโศกมหาราชเพื่อบรรจุพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้า เป็นสถูปขนาดเล็กที่มีเส้นผ่านศูนย์กลางกว้างประมาณ 13.49 เมตร และมีจารึกที่อ้างถึงบรรดาปราชญ์ของเมืองสาวัตถี ประมาณคริสต์ศตวรรษที่ 3 ก่อนคริสตกาล (พ.ศ. 843) เสาคู่นี้ได้หักโค่นลงและถูกล้อมอยู่ในรั้วอย่างมั่นคง แข็งแรง เราจึงไม่สามารถเห็นรายละเอียดได้

▲ เสาคินของพระเจ้าอโศกมหาราช ถูกล้อมรั้วอย่างมั่นคง แข็งแรง...หลังจากหักโค่นลงแล้ว

▲ พระอาจารย์มหาภิกขิตต์ กำลังอธิบายเกี่ยวกับพุทธสถานที่สارانอก ในอดีตเรียกว่า "ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน"

▲ พระอาจารย์ (วิทยากร) และคณะของเรา ณ บริเวณธรรมเมกขสถูปที่สارانอก

การเดินทางไปยังเมืองวารานสี ทุลักทุเล ด้วยสภาพถนนที่เป็นหลุมเป็นบ่อ ตามที่ผู้เขียนแอบตั้งชื่อว่า เดินทางแบบ "กันระบม...หล่มลึก" นั้นมีความยาวประมาณ 240 กิโลเมตร นับว่าไม่ใช่ระยะทางใกล้ๆ แต่ด้วยความศรัทธาของญาติธรรมจากหนองมน ที่เคยไปอินเดียมาหลายครั้งทั้งๆ ที่ส่วนใหญ่เป็นผู้อาวุโสท่านยังไปไหว ไม่ย่อท้อ ทำให้พวกเราซึ่งเพิ่งจะไปอินเดียเป็นครั้งแรกเกิดกำลังใจในการแสวงบุญไม่ว่าจะเป็นที่ไหนแห่งใดเราจะมุ่งมั่นไป ในวันนี้เราได้มาถึงสارانอก เมื่ออดีตครั้งพุทธกาล เรียกว่า ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน สถานที่ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงแสดงปฐมเทศนา ธรรมจักรกับวัตนสูตรประทานแก่ปัญจวัคคีย์ทั้งห้าเป็นความเมตตาของพระพุทธองค์ต่อผู้รับใช้ใกล้ชิดมาตั้งแต่ภูเขาดงคศิรี ยามบ่ายแดดอ่อนแสงบรรยากาศเงียบสงบเช่นนี้ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าคงจะทรงเมตตาพวกเราที่ตั้งใจอย่างแน่วแน่มานี้เข้าเฝ้าและถวายสักการะ ณ ธรรมเมกขสถูป หนึ่งในสี่สังเวชนียสถานแห่งนี้เป็นประทานสิ่งที่เป็นมงคล คือ บุญอันสูงส่ง...เป็นแน่แท้!

▲ ชรรมเมฆสรูปที่สารนาถ

▲ ลวดลายแกะสลักอันงดงามที่ยังหลงเหลืออยู่รอบนอกองค์ธรรมเมฆสรูป

วันรุ่งขึ้นเป็นวันที่แปดของการเดินทาง คณะของเราออกจากโรงแรมประมาณ 05.30 น. มารวมตัวกันที่ห้องโถงและขึ้นรถบัส ขณะที่อยู่ในรถพระอาจารย์ได้อธิบายย่อๆ เกี่ยวกับสถานที่ซึ่งรถแล่นผ่านไป เมื่อใกล้จะถึงแม่น้ำคงคาผู้คนเริ่มหนาแน่นมากขึ้นๆ รถบัสไปจอด ขณะนั้นพระอาจารย์กำชับว่า ควรเดินรวมกันเป็นกลุ่มเพื่อมิให้เกิดการพลัดหลงกันเพราะที่หน้าน้ำจะมีผู้คนยัดเยียด เบียดเสียดกันมาก ท่านคงจะห่วงผู้ที่ไม่เคยไปเป็นพิเศษ เนื่องจากจะจำทางเดินและสถานที่ที่ไม่ได้เกิดพลัดหลงจากกลุ่มจะยุ่งยากลำบากในการตามหาท่านให้พบ!

แม่น้ำคงคา นั้นไหลมาจากต้นน้ำคงคา (คังโตตริ) ในแดนศักดิ์สิทธิ์เขตเทือกเขาหิมาลัย ชาวฮินดูถือว่าเขาเป็นที่สิงสถิตของเทพเจ้า เทือกเขาหิมาลัยในรัฐอุตตรประเทศศักดิ์สิทธิ์กว่าที่อื่น เนื่องจากเป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำคงคาและแม่น้ำยมนา แม่น้ำคงคาช่วงที่ไหลผ่านเมืองวารานาสินั้นถือว่าศักดิ์สิทธิ์ที่สุด เมืองนี้มีอายุเก่าแก่ที่สุดแห่งหนึ่งของโลก จากความเชื่อเรื่องความศักดิ์สิทธิ์นี้เองดึงดูดนักท่องเที่ยวแสวงบุญมานานกว่า 2,500 ปีแล้ว ทำเลของเมืองนี้ตั้งอยู่ระหว่างแม่น้ำสองสาย คือ แม่น้ำวฤณะกับแม่น้ำอัสนี จึงกลายเป็นชื่อ "วารานาสี" ในอดีต มีชื่อเป็นภาษาสันสกฤตว่า "แคว้นกาสิ" แปลว่า "สองแสงสว่างไสว" เพราะ วารานาสีได้ชื่อว่าเป็นเมืองของพระศิวะ ซึ่งแสงไฟทุกดวงล้วนจุดถวายบูชาแด่พระองค์ทั้งสิ้น!

พระศิวะ ซึ่งเป็นเทพเจ้าสำคัญที่สุดของชาวฮินดูนั้น ชื่อของพระองค์ แปลว่า มงคลหรือความสุข แต่คนนอกศาสนาฮินดูได้บันทึกตีศัพทของพระองค์ ว่าเป็นเทพเจ้าแห่งการทำลายล้าง ส่วนพวกไศวนิกายกล่าวยกย่องว่าพระศิวะเป็นมหาเทพผู้ยิ่งใหญ่ เชื่อว่าถ้าใครก็ตามได้มาสิ้นชีวิตลงที่เมืองของพระองค์ ผู้นั้นจะบรรลุลถึงความหลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิดในทันที จึงไม่น่าแปลกใจที่เราจะได้ยินคำรำลืออย่างเหลือเชื่อ ว่า ไฟที่ใช้ในการเผาศพไม่เคยดับเลยเป็นเวลา 3,000 ปีมาแล้ว ณ บริเวณริมฝั่งแม่น้ำคงคาอันศักดิ์สิทธิ์แห่งนี้!

เมื่อรถแล่นผ่านตามถนนเราจะเห็นเทวาลัยของเทพเจ้าต่างๆ ทั้งพระศิวะ พระพิฆเนศ พระวิษณุ หนุมาน อยู่ริมถนนกล่าวกันว่าในเมืองวารานาสี มีเทวาลัยนับเป็นหมื่นแห่ง แต่ละแห่งมีขนาดไม่ใหญ่โตนัก กว้าง 2 เมตร ยาว 3 เมตร ผู้ที่เฝ้าเทวาลัยพากันบูชาสूरียเทพในยามเช้า รถบัสมาจอดตรงซอยที่จะเดินลงไปยังท่าน้ำ พวกเราทุกคนลงจากรถ เดินตามพระอาจารย์โดยท่านกำชับว่าให้เดินรวมกลุ่มเพื่อมิให้หลงทางเพราะเท่าที่เห็นบริเวณนั้น มีคนเบียดเสียดกันแน่นไม่รู้ว่าใครเป็นใคร พวกเราเดินผ่านเทวาลัยแห่งหนึ่งข้างถนน ถัดไปเป็นดอกไม้ที่วางขายอยู่บนพื้น บางทีจะมีกระพวงดอกไม้และเทียนเพื่อนำไปลอยลงในแม่น้ำคงคา... พวกเราซึ่งเคยไปที่นั่นแล้ว...ซื้อมาลอย...เช่นกัน

▲ เทวาลัย ใกล้บริเวณแม่น้ำคงคา

▲ แม่ค้า ขายดอกไม้ในซอยใกล้บริเวณแม่น้ำคงคา

▲ พวกเรากำลังเดินอยู่ในซอย ไปสู่แม่น้ำคงคา

▲ ผู้คนหนาแน่นบริเวณริมฝั่งแม่น้ำคงคาในยามเช้าตรู่

ระหว่างทางเดินในซอยไปสู่แม่น้ำคงคา ได้เห็นชาวอินเดียกำลังเดินไปสู่แม่น้ำคงคา บ้างก็ยืนอยู่ข้างถนนหลายคนยืนกอดและเคี้ยวกิ่งไม้ ทำท่าเอาไม้ฉุดฟันเข้าใจว่าเขากำลังแปรงฟัน สอดถามพระอาจารย์ภายหลังได้ความว่า เป็นไม้ควินินซึ่งมีรสขม เขากัดและเคี้ยวรวมทั้งฉุดฟัน เหมือนกับที่เราใช้แปรงและยาสีฟันนั่นเอง (ท่านเจ้าคุณหลวงพ่อวีรยุทธ เขียนไว้ในหนังสือ ร้อยมุมมอง สองอินเดียว่า กิ่งไม้ไม่ใช่แทนแปรงสีฟันและยาสีฟันแบบทูอินวัน ไม่ต้องพึ่ง ทันตแพทย์แนะนำ มีวางขายตามถนนทั่วไป ถือเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านอย่างหนึ่ง) สงสัยว่า เหตุใดเขาจึงมายืนแปรงฟันอยู่ข้างถนน อาจเป็นเพราะว่าเขาต้องรีบมาที่แม่น้ำคงคาคงตั้งแต่ เช้าตรู่ จึงไม่มีเวลาแปรงฟัน (แค่อ่าน ไม่ได้เห็นภาพก็คงไม่กระไรนัก แต่ผู้เขียนเดินไปเห็น เขายืนเรียงแถว ออกันแน่น กัดและเคี้ยวไม้กันอยู่สองข้างทางมองดูแปลกตาจริงๆ เสียดยา ถ่ายรูปไม่ทัน เพราะกลัวหลงทางเนื่องจากคนแน่นชนิด)...ต้องรีบตามพระอาจารย์ให้ทัน!

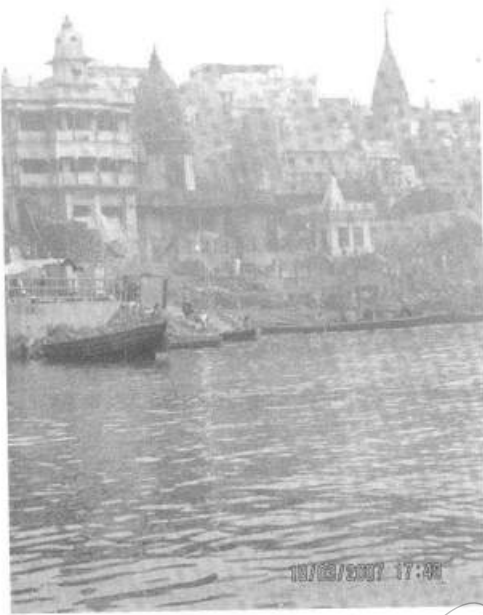

▲ ผู้คนแออัดหน้าเทวาลัย ริมฝั่งแม่น้ำคงคา

▲ ชาวอินเดียและนักท่องเที่ยวแสวงบุญ แ่นนชนิด ริมฝั่งแม่น้ำคงคา

ยิ่งพวกเราเดินไปใกล้ริมฝั่งแม่น้ำคงคามากเท่าใด คนก็มากขึ้นๆ ทุกที มีทั้งชาวอินเดียและนักท่องเที่ยวแสวงบุญนานาชาติ พระอาจารย์นำพวกเราทุกคนลงเรือ เพื่อจะล่องไปชมทิวทัศน์และกิจกรรมการเผาศพริมฝั่งแม่น้ำ ทิเบตของอินเดียต่างจากบ้านเรามากเป็นไม้ไฟ 2 ลำ ขนนานกันแล้วเจาะรูเอาไม้เสียบยัดไว้ 2 ข้าง ทั้งหมดมี 5 ชั้น ขอให้นึกถึงบันไดไม้ไฟที่มี 5 ชั้น ซึ่งเราใช้ปีนขึ้นที่สูงญาติจะจับปลายไม้เพื่อแบกแคร่ไม้ไผ่รองรับศพนี้ได้สะดวก มีเจ้าหน้าที่ร้านบริเวณสองข้างทางจะลงไปหาน้ำ ราคาทิเบตนี้ 50 รูปีเท่านั้น หากศพเป็นผู้ชายจะถูกคลุมด้วยผ้าขาว ส่วนศพเป็นผู้หญิงจะถูกคลุมด้วยผ้าสี ตามธรรมเนียมของฮินดู หลังจากเสียชีวิตแล้วไม่เกิน 24 ชั่วโมง ต้องเผาหรือลอยศพในแม่น้ำคงคา โดยซื้อเครื่องสังเวยศพที่บ้านเล็กๆ บริเวณท่าน้ำ เมื่อซื้อเครื่องสังเวยศพแล้ว นำศพไปแช่ไว้ในแม่น้ำคงคา เพื่อล้างบาป ยกขึ้นมาวางไว้บนตลิ่ง ส่วนญาติจะดักน้ำบริเวณนั้นมาทำอาหารและดื่มกินกัน เมื่อศพสะเด็ดน้ำดีแล้วจึงเผา กล่าวกันว่า ไฟที่เผาศพริมแม่น้ำคงคาไม่เคยดับเลยมากกว่า 3,000 ปีแล้ว (มีศพ 5 จำพวกที่จะไม่เผา เพียงแต่นำไปลอยน้ำ คือ ศพพระ ศพเด็กที่ยังไม่ได้ทำบาป ศพหญิงพรหมจารี ศพที่เป็นโรคเรื้อนและศพที่ถูกงูกัดตาย)

พวกเราลงไปอยู่ในเรือซึ่งใช้คนแจวมิได้ใช้เครื่องยนต์ เรือล่องไปเรื่อยๆ พังซ้ายมือของพวกเรามีเทวาลัย เรียงรายกันอยู่มากมายและวังของมหาราชหลายองค์ที่สร้างไว้รอความตายอยู่ริมฝั่ง ตลอดจนโรงแรมรอตายหลายแห่งเพราะทุกคนในอินเดียเมื่ออายุมากแล้วเลยวัยที่ใกล้จะหมดลมแล้ว ญาติจะพามาเข้าโรงแรมรอตายใกล้แม่น้ำคงคาหรือเรียกว่า "มรณัมโฮเตล" ก่อนจะไปอยู่ร่วมกับเทพเจ้า เมื่อตายแล้วจะได้เผาศพและลอยอังคารในแม่น้ำคงคา อันเป็นความปรารถนาสูงสุดในชีวิตของชาวฮินดู พระอาจารย์อธิบายถึงความเชื่อเรื่องความตายของชาวฮินดูแล้วนำพวกเราสวดมนต์ ทำนองว่าเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ล่วงลับไปแล้ว ส่วนคนที่ซื้อกระทงมาก็จุดเทียนถือกระทงไว้ เมื่อสวดมนต์เสร็จแล้วก็ลอยกระทงเล็กๆ นั้นลงในแม่น้ำคงคา...อาจนุลอมกล่าวว่า เป็นการขอขมาต่อพระแม่คงคาหรืออุทิศส่วนกุศลแก่ผู้ล่วงลับ!

▲ เทวาลัย วังของมหาราชาและโรงแรมรอดตาย
เรียงรายอยู่ริมฝั่งแม่น้ำคงคา... ล้วนเกี่ยวเนื่อง
กับกิจกรรมการเผาศพ!

▲ นักท่องเที่ยวแสวงบุญ ลอยเรืออยู่ในแม่น้ำคงคา

เรือของพวกเขาถูกลอยมาจากทำน้ำไกลพอสมควรหันกลับไปมองภาพของเทวาลัย
วังของมหาราชาและโรงแรมรอดตายอยู่ไกลลิบตา คล้ายอยู่ในความฝัน ดงามด้วยโครง
สีน้ำตาลหม่น ด้านหลังเป็นท้องฟ้าสีอ่อนจาง สะท้อนเงาลงในน้ำเป็นระลอกพลิ้วไหว
พระอาจารย์เล่าว่า สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีฯ ได้เคยเสด็จประพาส
แม่น้ำคงคาและทรงโปรดฯ ให้นำน้ำจากที่นี่ไปตรวจวิเคราะห์ ผลปรากฏว่าไม่มีเชื้อโรคเพราะ
มีแร่ธาตุกำมะถันเจือปนอยู่ในปริมาณมากกล่าวกันว่า แม้ว่าจะนำน้ำในแม่น้ำคงคาไปตั้งวาง
ทิ้งไว้ทั้งวัน จะไม่มีตะกอนขุ่นขึ้นหรือมีกลิ่นเหม็นเลย พระอาจารย์กล่าวติดตลกว่าแม่น้ำคงคาเป็น
"น้ำนิ่งไหลลึก" เพราะผิวหน้าของน้ำคล้ายจะไม่เคลื่อนไหวแต่ข้างใต้มีกระแสน้ำไหลแรง เมื่อ
ก้มมองสำรวจแม่น้ำขณะที่นั่งอยู่ในเรือ น้ำก็กระเพื่อมเป็นระลอกไม่ถึงกับนิ่งเสียทีเดียว...
จะเป็นเพราะพระอาจารย์เล่าเรื่องการเก็บน้ำไปตรวจหรืออย่างไรไม่ทราบ มีคนป่าในกลุ่มของ
พวกเรานำขวดเล็กๆ ใส่ไว้ในแม่น้ำคงคาเอาติดตัวกลับมาเมืองไทยด้วย

▲ ทิวทัศน์ริมแม่น้ำคงคา งามจับตาด้วยโครงสร้างน้ำตอลหม่นๆ

▲ คณะของเรา ล่องเรืออยู่ในแม่น้ำคงคา

เรือล่องไปใกล้เชิงตะกอน พระอาจารย์เตือนให้ลดกล้องถ่ายรูปและกล้องวิดีโอลงต่ำ เมื่อเรือเข้าไปในระยะใกล้ เพราะการเผาศพถือว่าเป็นพิธีศักดิ์สิทธิ์ เขาคงไม่พอใจในการถ่ายรูปเท่าใดนักแต่เราก็แอบถือกล้องถ่ายไปเรื่อยๆ เพราะไม่แน่ใจว่าตนเองจะมีโอกาสได้กลับมาเยี่ยมเยือนที่นี่อีกหรือเปล่าในใจแอบแย้งพระอาจารย์ว่า เรือลำอื่นทุกลำก็ถ่ายรูปและถ่ายวิดีโอเหมือนกันหมด คิดว่า คนที่เผาศพและชาวอินเดียจะเคยชินกับการบันทึกภาพของนักท่องเที่ยวแสวงบุญแล้ว ท่าที่เผาศพแห่งนี้เรียกว่า ทำนํ้า มณิรณการฆาต (ฆาต หรือฆาต แปลว่า เชิงตะกอน) เป็นบริเวณซึ่งเชื่อกันว่า พระศิวะได้ทรงทำตั่งหูล้างหนึ่งของพระองค์ตกไว้ที่นี่ จึงถือว่าเป็นแดนศักดิ์สิทธิ์ ใครก็ตามที่มาล้นชีวิตลงที่วราณาสี ซึ่งเป็นเมืองของพระศิวะและเผาศพที่เชิงตะกอนทำนํ้ามณิรณการฆาตแห่งนี้ จะได้ไปเฝ้าพระศิวะรวมทั้งหลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิดในทันที ด้วยคำร่ำลือถึงความศักดิ์สิทธิ์เช่นนี้ จึงไม่น่าแปลกใจว่า ไฟที่ใช้ในการเผาศพที่นี่ไม่เคยดับมาเป็นเวลากว่า 3,000 ปีแล้ว!!

▲ ทำนํ้ามณิรณการฆาต มีการเผาศพตั้งแต่เวลาเช้ามืด

▲ ชาวฮินดู ลงอาบน้ำหลังจากการเผาศพแล้ว

เมื่อทำการเผาศพแล้ว จะนำกระดูกและเถ้าถ่านลงลอยในแม่น้ำคงคา ซึ่งมีความยาวจากต้นน้ำคงคา (คังโคตริ) ของเทือกเขาหิมาลัยอันศักดิ์สิทธิ์จนถึงปากอ่าวยาวถึง 1,541 ไมล์ มีความกว้าง ประมาณ 300 เมตร เมื่อเผาศพเสร็จแล้ว บรรดาญาติก็จะอาบน้ำชำระบาปในแม่น้ำคงคา ผู้ชายจะถอดเสื้อ นุ่งแต่กางเกงหรือผ้าเตี่ยวลงอาบน้ำ แต่ผู้หญิงจะลงอาบน้ำทั้งชุดสำหรับ บางคนจะซักผ้าหลังจากนั้นวิธีซักผ้าไม่ยากเย็น เอาผ้าหุบ ฟาดๆ กับก้อนหิน ไม่ต้องขยี้ จุ่มน้ำอีกทียกบิดๆ ตากได้เลย จึงไม่ต้องแปลกใจว่าเหตุใดเสื้อผ้าของคนอินเดียจึงดูเก่าๆ สีส้มๆ แม่น้ำคงคานี้เป็นสายธารแห่งวัฒนธรรม ความศักดิ์สิทธิ์ กิจกรรมของคนอินเดียล้วนแต่ผูกพันกับสายน้ำแห่งนี้ ด้านซ้ายซึ่งมีเทวาลัย วังของมหาราชาและโรงแรมรอยา ซึ่งเราลองเลียบฝั่งอยู่นี้เรียกว่า "ฝั่งสวรรค์" ส่วนฝั่งหนึ่งของแม่น้ำคงคา ไม่มีบ้านเรือน ถือว่าเป็น "ฝั่งนรก" วันนั้นเรามีโอกาสได้เห็นสุริยุปราคาทางฝั่งนรกด้วย! พระอาทิตย์สีแดงส้มเงาแห่ง ลอยเด่นอยู่บนท้องฟ้า!

หลังจากพวกเราได้ลงเรือ เทียวชมพิธีเผาศพและชำระบาปในแม่น้ำคงคาแล้ว เรือก็พากลับมาส่งยังท่าหน้าใหญ่ ผู้เขียนเก็บกล้องถ่ายรูป กล้องวิดีโอให้เรียบร้อย เตรียมตัวเดินขึ้นฝั่งอย่างคล่องตัว เมื่อเรือจอดเทียบที่ท่าแล้ว คณะของพวกเราก้าวขึ้นฝั่งเดินตามพระอาจารย์เพื่อไปขึ้นรถกลับโรงแรม เดินผ่านพื้นปูนริมตลิ่งซึ่งมีตะไคร่น้ำจับหนามาก เนื่องจากมีการอาบน้ำ ซักผ้าและทำกิจกรรมริมน้ำกันอยู่ทุกวัน ตั้งแต่เวลาเช้าตรู่เป็นต้นไปเพราะการเผาศพจะมีคิวรอกันแน่นขนัดตลอดทั้งวันหากแต่ช่วงเวลาที่ดีที่สุดคือเช้าตรู่เนื่องจากได้บูชาสุริยาภาพตั้งแต่แสงอาทิตย์อรุณรุ่งของวันถือว่าเป็นมงคลสูงสุด!

แม้ว่าจะกลับมาถึงโรงแรมที่พักแล้ว พวกเราก็เตรียมเดินทางต่อไปยังเมืองกุสินารา อันเป็นเมืองที่พระพุทธองค์ทรงดับขันธปรินิพพานแล้วก็ตาม ผู้เขียนก็ยังจำภาพของการเผาศพที่เห็นริมฝั่งแม่น้ำคงคาได้อย่างติดตา ติดใจ ทั้งยังนึกถึงคำพูดของชาวไทยบางคนที่นั่งอยู่ในเรือลำติดกัน ขณะที่ล่องเรืออยู่ในแม่น้ำว่าสายน้ำที่เราเห็นนี้ไหลเรื่อยเอื่อยๆ แม้จะมีการเผาศพตลอดเวลา จึงไม่ได้ส่งกลิ่นที่รบกวนจมูก ตรงกันข้ามกับน้ำที่ขังอยู่นิ่งๆ จะกลายเป็นน้ำเน่าส่งกลิ่นเหม็น สิ่งนี้คงจะเป็นความจริงเพราะในขณะที่นั่งเรือลอยล่องอยู่นั้น มีซากวัวทั้งตัวพองกว่าขนาดเดิมรวมเท่าครึ่ง ลอยอืดผ่านด้านข้างเรือของเราโดยไม่ส่งกลิ่นเลย ขณะที่ใกล้ๆ กันนั้น บรรดาญาติของผู้ตายก็กำลังอาบน้ำชำระกาย บ้างก็ตักน้ำมาทำอาหารหรือกล้วยคอปรางพัน (ศร่า ตี๊ด) เขียนไว้ในหนังสือว่าช่วยให้เหมือนนก บินให้เหมือนปลา วารานสีเหนือจริงว่านักวิจัยชาวตะวันตกได้ทำการเก็บตัวอย่างน้ำจากแม่น้ำคงคา เนื่องจากเป็นแหล่งที่มีการทิ้งกระดูกและขี้เถ้าจากการเผาศพวันละไม่ต่ำกว่า 200 - 300 ศพ มีคนลงอาบน้ำวันละเป็นพันคน รวมทั้งน้ำเสียจากทั้งเมืองที่ปล่อยลงมายังแม่น้ำคงคาอีก ดังนั้นแม่น้ำนี้จึงไม่น่าจะปลอดภัย พลวิชัยปรากฏว่า น้ำในแม่น้ำคงคาประกอบด้วยเชื้อแบคทีเรียและเชื้อโรคหลายชนิดที่ไม่ปลอดภัยต่อสิ่งมีชีวิต แต่นักวิจัยชาวตะวันตกก็ต้องยอมจำนนต่อสิ่งที่ตนเองพบเห็นตรงหน้าว่าเหตุใดชาวอินเดียที่อาบน้ำชำระกาย แปรงฟัน กินน้ำ หรือทำอาหารด้วยน้ำจากแม่น้ำคงคาจึงไม่เป็นอะไรยังคงปกติดี จึงต้องยอมเขียนสรุปในรายงานว่า น้ำศักดิ์สิทธิ์กับน้ำใสสะอาดปราศจากเชื้อโรคนั้นเป็นคนละเรื่อง เหมือนคำว่า pure กับ clean สำหรับคนที่ศรัทธาอย่างแท้จริงนั้น แม่น้ำคงคาจะคุ้มครองรักษาพวกเขาให้ปลอดภัยเพราะน้ำที่นี้ศักดิ์สิทธิ์จริงๆ) หากเพียงแต่อ่านหนังสือเล่มนี้โดยไม่เคยมีประสบการณ์ตรงก็อาจจะไม่เข้าใจหรือไม่ซาบซึ้ง สำหรับผู้เขียนแล้ว การได้เห็นวิถีชีวิต ความศรัทธา อย่างไม่มีเงื่อนไขของความเป็นจริงมาพิสูจน์ได้

หรือแม้แต่เมื่อมีผลการวิจัยปรากฏออกมาแล้ว ก็ได้สามารถสั่นคลอนความเชื่อต่อเทพเจ้า หรือการทิ้งชี้นำจากการเผาศพลอยอัฐิ รวมทั้งศพเป็นๆ ทั้งชาคมมนุษย์และชากลสัตว์ เพื่อ ความหลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิดเพราะความเชื่อดังกล่าวนั้นได้สั่งสมสืบทอดต่อเนื่อง กันมานับหลายพันปี ดังนั้นจึงทำให้มลพิษที่เกิดจากพิธีกรรมหลังความตายในสายน้ำสู่สรวงสวรรค์ แห่งนี้กลายเป็นสิ่งที่ตะต้องไม่ได้ เข้าข่ายว่าความศรัทธานั้นลอยเด่นอยู่เหนือเงื่อนไขของ ความเป็นจริง!

การเดินทางไปเยือนอินเดียเพื่อแสวงบุญของผู้ร่วมเดินทางทั้งกลุ่มนั้นสร้างบรรยากาศ ของความซาบซึ้งกับพุทธสถานซึ่งแผ่ร่องรอยของพระพุทธรองค์ เป็นมงคลอย่างสูงยิ่งในชีวิต ของพุทธศาสนิกชน รวมทั้งได้เห็นและตระหนักถึงบทบาทของพระธรรมทูตชาวไทยที่อุทิศทุ่มเท เพื่อสืบต่อพระพุทธศาสนาให้มั่นคงในดินแดนมาตุภูมิอันศักดิ์สิทธิ์ ทั้งยังได้เยี่ยมเยือนดินแดน ในโอบล้อมของเทือกเขาหิมาลัยอันศักดิ์สิทธิ์ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำคงคา ไหลเรื่อยมาสู่ เมืองวารานาสีและทำนํ้ามณิกระณีการ์ฆาตซึ่งไฟในการเผาศพไม่เคยดับมากกว่า 3,000 ปีแล้ว และยังคงลุกโชติงต่อไป ด้วยแรงศรัทธาของชาวฮินดู

แม้ว่าผู้เขียนจะเคยเห็นภาพของกิจกรรมริมฝั่งแม่น้ำคงคา จากภาพยนตร์สารคดีหรือ หนังสือต่างๆ มาบ้างแล้วก็ตาม ภาพนั้นไม่ได้สร้างความประทับใจ ระคนแปลกใจเหมือนสิ่งที่ พบเห็นจริงอยู่เบื้องหน้า เพราะขึ้นชมต่อความศรัทธาอย่างแรงกล้าต่อเทพเจ้าและความหลุดพ้น จากการเวียนว่ายตายเกิด จนก่อให้เกิดการสร้างเทวาลัย วังของมหาราชา โรงแรมรอตาย และทำนํ้าสำหรับทำพิธีเผาศพ ซึ่งเผาให้เห็นชัดเจนบนกองหินโดยไม่มีสิ่งขบปิด ไฟไหม้ลามเลียศพบเห็นภาพอวัยวะไหม้เกรียม หึ่งก้อ คล้ายจะเป็นการฝึกสติของผู้ดูว่าความตายเป็นเรื่องธรรมดา ไม่ได้น่ากลัวแต่อย่างใด แต่ละศพจะมีเวลาเผาเพียง 2 - 3 ชั่วโมง หลังจากนั้นต้องเขี่ยเศษ ที่เหลือลงในแม่น้ำไปเพราะมีศพรอคิวเผายู่อีกมาก เมื่อเสร็จพิธีบรรดาญาติก็จะลงอาบนํ้า ในแม่น้ำเพื่อชำระบาป ขณะเดียวกันอาจมีชาคมมนุษย์หรือชากลสัตว์ทั้งตัวลอยมาใกล้ๆ พวกที่ กำลังดำผุด ดำว่ายอยู่ก็เป็นเรื่องธรรมดา ภาพที่เห็นนั้นสร้างความแปลกใจและซาบซึ้งต่อ ศรัทธาของชาวฮินดูที่บูชาเทพเจ้าอย่างท่วมท้นเหลือเชื่อกับภาพที่ปรากฏอยู่เบื้องหน้า เพราะมี ภาพของความตายและชีวิตของผู้ที่ยังมีลมหายใจ สลับ ผสมผสานจนเป็นภาพเดียวกลมกลืน กันอย่างไม่เคยพบไม่เคยเห็นในที่แห่งอื่น ถ้าหากมองในแง่ของพุทธศาสนา นี่คงเป็นการฝึกสติ เพื่อมองให้เห็นแก่นแท้ของชีวิตว่าไม่มีสิ่งใดที่จีรังยั่งยืน ทุกชีวิตก็มีจุดหมายปลายทางอย่างเดียวกัน นั่นคือสรวงสวรรค์ของชาวฮินดู ผู้ผูกพันอยู่กับสายธารแห่งวัฒนธรรม ความศักดิ์สิทธิ์แห่งนี้ "วารานาสี...มีแม่น้ำคงคา...สายธาราสู่สรวงสวรรค์"

บรรณานุกรม

ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์. (2546). มุมมองอินเดีย. กรุงเทพฯ : ส่องสยาม.

ณรงฤทธิ์ หอมอ่อน. (2545). เทียวไป...เขียนไปในแดนพุทธภูมิ. กรุงเทพฯ :

รวบเจริญการพิมพ์.

นวลจันทร์ คำบังสุและคณะ. (2548). อินเดีย. กรุงเทพฯ : หน้าต่างสู่โลกกว้าง.

พระราชรัตนรังษี. (2549). ร้อยมุมมอง ส่องอินเดีย. ราชอาณาจักรเนปาล : วัดไทยลุมพินี.

เรณู คฤคราช. (2550). ศรัทธาทูกลิ่งอัน...ผ่านแดนพุทธภูมิ. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.

ศรา ดีดี. (2554). วายน้ำให้เหมือนนก บินให้เหมือนปลา วารานสีเหนือจริง.

กรุงเทพฯ : แพรว สำนักพิมพ์ท่องเที่ยวโลก.

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University